

Naslov: Gledališče

Avtor: Anja Radaljic

Rubrika/Oddaja: KULTURA

Žanr: POROČILO

Površina/Trajanje: 284,03

Naklada: 35.475,00

Gesla: LUTKOVNO GLEDALIŠČE LJUBLJANA

Gledališče

Pravica biti človek

avtorska predstava mladih

režija Mare Bulc

Lutkovno gledališče Ljubljana

Pravica biti človek je predstava, ki je nastala v okviru Gledališkega laboratorija LGL, ki povezuje gledališke in pedagoške procese; režiser Mare Bulc ter dramaturginja in gledališka pedagoginja Ana Duša sta zasnovala projekt v sodelovanju z devetnajstimi mladostniki med dvanajstim in sedemnajstim letom. Predstava temelji na avtorskih besedilih mladostnikov, montaža besedil pa je delo Marena Bulca in Ane Duša.

Pravica biti človek je še ena od vidnejših predstav v zadnjih letih, ki si zastavlja nalogo dati mladostnikom prostor za izražanje. Pred to predstavo sta si to nalogo zastavili denimo še *Vihar v glavi*

(režija Primož Ekart) in predstava *Generacije* (režija Tim Grabnar). Slednje so bile zaradi neposrednosti ter »brutalne« avtobiografskosti med drugim prepovedane in cenzurirane, *Vihar v glavi* pa je z bolj konvencionalno zasnovano doživel precejšen komercialni uspeh. Predstava *Pravica biti človek* podobno kot *Vihar v glavi* redko preseže obča mesta; material je konceptualno nepoenočen in besedilo predstave zbujata vtis, da je nastajalo skozi serijo kreativnih vaj »pisanja na temo«; v gledališkem listu, v katerem prebiramo izmenjavno sporočil med Ano Dušo in najstniki, eden od njih na primer zapiše: »[...] poskušal sem pisati o lepoti, a mi ni uspelo. Počutil sem se, kot da o tej temi ne morem tako dobro govoriti [...] kot bi jo lahko prikazal s prizorom.« Tovrstne kreativne vaje so seveda ustaljen način ustvarjanja materiala za avtorske predstave, a zdi se, da v *ad hoc* skupini ni deloval najbolje;

materialu v veliki meri manjkata specifičnost in avtentičnost, ki so ju premogle *Generacije*, monologi,

na katerih temelji predstava, so velikokrat stanki iz občin mest ali niso izpeljani do konca, ko denimo

eden od ustvarjalcev pripoveduje o simpatiziranju z nekaterimi desničarskimi idejami ter o prizadetosti, ker ga okolica zato primerja s Hitlerjem, se monolog ustavi, preden bi presegel obča mesta, ustvarjalec ne spregovori o svojih idejah, ne predstavi svojih stališč – kontekstualizacija umanjka. Nenaslovljeno žal ostane njegovo vprašanje, zakaj je skrajna desnica (npr. neofašizem) obravnavana drugače (bolj negativno) kot »skrajna levičarica« (omenjen je socializem). Ta primer je mogoče posplošiti na predstavo; premalo je specifičnega, premalo izraženih mnenj, stališč, premalo konkretizacij. Predstava se precej suka okoli vprašanja (ne) vključenosti v politični prostor, a zaobide vprašanje, kaj sploh je politična participacija. Kaj pomeni biti politični subjekt? Predstava apelira na »odrasle«, da dajo najstnikom prostor in jih »slišijo«, a se manj ukvarja z vprašanjem, kaj je za povprečno odraslo

osebo drugače kot za povprečnega najstnika; je biti politični subjekt zgolj stvar pravice do volitev? Pomenljiv je bil medklic v debati po predstavi; gledalka je pozvala najstnike k političnemu opolnomočenju, k zasnovanju lastnega političnega gibanja, a je naletela na precej mlačen odziv. Podobno so nekatere intimnejše pripovedi ostale na površini, na ravni deklarativne izpovedi.

Močnejši material so monologi, ki v zasebno odlično ujamejo tudi politično in zabrišejo mejo med eno in drugo sfero, na primer monolog ustvarjalca, ki pripoveduje o kraji; monolog ima močen osebni moment, a tudi političnega, nemoralnost kraje je robinhoodovsko pervertirana. Monolog, ki ubesedi travmatično izkušnjo zasmehovanja zaradi manjšega spolovila, pa s konkretizacijo preseže deklarativnost. Podobno velja za monolog o izkušnji zavrnitve prijateljstva po

priznanju zaljubljenosti v osebo istega spola.

Monologe dograjujejo skupinske koreografije Sebastjana Stariča, ki naslavljajo odnos med posameznikom in družbo ter smiselno podprejo besedilo. Režija daje tekstu ogromno prostora ter ga vzpostavi kot težišče predstave. Scenografija in luč sta minimalni, a učinkoviti, glasba pa bolj temeljno soustvarja emocionalno krajino predstave. Vsi gledališki elementi so odmerjeni tako, da pustijo prosto pot izrekanju. Žal se zatakne ravno pri slednjem; zdi se, da se besedilo bolj izreka, kot da pove kaj specifičnega.

Ker je javno izrekanje vselej stvar politične participacije, bi kot kritičarka spodbudila ustvarjalce k odzivu na kritiko – bodisi znotraj *Dela* bodisi morda v obliki javne debate o vprašanju, kaj je to politična participacija in kdo je politični subjekt.

ANJA RADALJAC

V predstavi *Pravica biti človek*, ki je več kot pol leta nastajala v okviru Gledališkega laboratorija LGL, sodeluje 19 mladostnikov med 12. in 17. letom. FOTO JAKA VARMUŽ